

ב"ה

שבעה עשר בתמוז

"נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים שלמעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה"

על מאמר הזהר בפרשת נשא¹ "אמר רבי יהודה אמר ר' חייא אמר ר' יוסי, נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלם של מטה, שנאמר² בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר" - מבאר אדוני אבי מורי ורבי³ השייכות של מימרא זו לבעלי המימרא, כיון שמדריגתם שייכת לירושלים של מטה, ועל ידי עבודתם נעשית הכניסה דישראל בירושלים של מטה, שבה תלויה גם כניסת הקב"ה בירושלים של מעלה.

...ולכאורה אינו מובן: מה נוגע להדגיש אודות הכניסה בירושלים של מעלה, בה בשעה שמדריגתם שייכת לירושלים של מטה? - הן אמת שעל ידי זה שהם פועלים הכניסה בירושלים של מטה, נעשית בדרך ממילא הכניסה בירושלים של מעלה, אבל אף על פי כן, מה נוגע להדגיש בפירוש שהקב"ה "לא יכנס בירושלים של מעלה עד כו"?

פירוש הדברים בפשטות הוא - שהכוונה במאמר זה היא להפליא גודל מעלת עבודת ישראל, שבה תלויה גם כניסת הקב"ה בירושלים של מעלה; אבל יש לומר שיש בזה ענין עמוק יותר שנוגע לכל אחד ואחת מישראל בעבודתו.

¹ חז"ג קמז, סע"ב.

² הושע יא, ט.

³ לקוטי לוי"צ לחז"ג ע' שעא.

ויובן בהקדם המוזכר לעיל במאמר⁴ תורת הרב המגיד⁵ על מאמר רבותינו ז"ל⁶ "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש", שהתפלה צריכה להיות על הכובד ראש שלמעלה, ששכינה אומרת "קלני [צער] מראשי כו"⁷ (אף שישנו גם הפירוש שקאי על שורש הנשמה למעלה).

וכמבואר בזהר⁸ שיעקר התפלה צריכה להיות על החסרון דלמעלה (ולא על החסרון דלמטה, שמתמלא בדרך ממילא על ידי מילוי החסרון דלמעלה), וכפי שמוסיף שם, שאלו שמתפלל על החסרון דלמטה "אינון עזי נפש ככלבים" שצועקים "הב הב".

ולכאורה אינו מובן: מצות התפלה כפשוטה - אין ענין יוצא מידי פשוטו – היא בקשת צרכיו, כפסק דין הרמב"ם⁹: "חייב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל . . שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה". ואם כן, איך אפשר לומר שהתפלה צריכה להיות על החסרון דלמעלה, ומי שמתפלל על החסרון שלו הרי הוא ירוד ושפל כל כך עד שדומה לאלו שצועקים "הב הב"?!

אך הביאור בזה - שתלוי במדריגת האדם המתפלל, שאין הקב"ה מבקש אלא לפי כחו¹⁰: מי שאינו יודע אודות החסרון דלמעלה (מאיזה סיבה שתהיה, להיותו תינוק שנשבה וכו') - הנה המצות עשה דתפלה היא שיתפלל על החסרון שלו; אבל מי שידע אודות החסרון דלמעלה - צריך להתפלל על החסרון דלמעלה, ואם מתפלל על החסרון שלו, הרי זה תכלית הירידה והשפלות כו'.

[וכפי שמצינו בכללות התורה והמצות: אמרו רבותינו ז"ל¹¹ "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות . . שלא לשמה", וגם אז מברך "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", אף שאין זו תכלית השלימות. וכן בלימוד התורה - יש מי שיוצא ידי חובה בלימוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית¹², ובזה מקיים מצות "לא ימוש גו' יומם ולילה"¹³] [ויתירה מזה - כדאיתא בספרים¹⁴ שמלמעלה משלימים כל מה שחסר לו כו'], ויש מי שלומד יומם ולילה כפשוטו, אלא

⁴ ס"ה.

⁵ או"ת ר"פ ויגש.

⁶ ברכות רפ"ה.

⁷ סנהדרין מו, א.

⁸ תקו"ז ת"ו (כב, א).

⁹ ריש הל' תפלה.

¹⁰ ראה לעיל הערה 25.

¹¹ פסחים נ, ב. וש"נ.

¹² מנחות צט, ב.

¹³ יהושע א, ח.

¹⁴ ראה תו"א מג"א צח, סע"ג.

שמבטל רגע אחד מלימודו, ו"עליו דרשו רבותינו ז"ל¹⁵ כי¹⁶ דבר ה' בזה וגו'". ועל דרך זה בצדקה - החילוק בין החיוב של נקדימון בן גוריון שצריך ליתן בריבוי מופלג¹⁷, להחיוב של עני בישראל שצריך ליתן שלישית השקל בשנה¹⁸].

ועל פי זה מובן גם בנדון דידן: כאשר יהודי יודע שבכניסתו לירושלים של מטה תלויה כניסתו של הקב"ה בירושלים של מעלה, אזי ניתוסף עילוי בכללות עבודתו לפעול הכניסה בירושלים, שאין זה בשביל עצמו, אלא בשביל שהקב"ה יכנס בירושלים של מעלה.

ועל ידי זה מגעת עבודתו במקום השבועה שנשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה – דרגא שלמעלה מטעם ודעת, ולמעלה מכל סדר השתלשלות, כולל גם ירושלים של מעלה. ולכן נתפרש המאמר "נשבע הקב"ה שלא יכנס כו" – כדי לפעול שעבודתם של ישראל בהכניסה לירושלים תהיה בתכלית השלימות.

וכאן רואים ענין נוסף – (א) ש"דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר"¹⁹, (ב) החילוק שבין פנימיות התורה לנגלה דתורה:

המימרא אודות ירושלים של מטה וירושלים של מעלה היא גם בגמרא במסכת תענית²⁰ (כפי שמציין גם אדוני אבי מורי ורבי), אבל שם הלשון הוא: "אמר הקב"ה לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא לירושלים של מטה", היינו, שגם בנוגע לירושלים של מטה מדובר אודות כניסתו של הקב"ה; ואילו לשון הזהר הוא: "עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה".

[אינני יודע מדוע נשמטה תיבת "ישראל" בהעתקת מאמר הזהר בלקוטי לוי יצחק הנדפס, בה בשעה שבדברי אדוני אבי מורי ורבי מדובר בענין "כניסת ישראל... בירושלים של מטה". ואף שאדוני אבי מורי ורבי מפרש זאת בנוגע ל"ישראל דלעילא, ז"א" - הרי הפירוש בזהר בפשטות ובגלוי הוא בנוגע לבני ישראל כפשוטם,

¹⁵ סנהדרין צט, סע"א. תניא פ"א.

¹⁶ שלח טו, לא.

¹⁷ כתובות טו, סע"ב ואילך.

¹⁸ ב"ב ט, א.

¹⁹ ירושלמי ר"ה פ"ג סה"ה. ברייתא דל"ב מדות טו. תוס' כריתות יד, סע"א.

²⁰ ה, א.

וכמובן גם מהמשך הדברים בזהר: "תניא כמה חביבין ישראל קמי קוב"ה כו", ובהמשך לזה בא המאמר "נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלם של מעלה עד שיכנסו ישראל בירושלם של מטה".]

וזהו החילוק בין פנימיות התורה לנגלה דתורה - כי, פנימיות התורה, שהיא "נשמתא דאורייתא" (כדאיתא בזהר פרשת בהעלותך²¹), מגלה את פנימיות הענין בנוגע לכניסתו של הקב"ה בירושלים של מטה גופא, שהיא תלויה בעבודתם של ישראל (ככל הענינים שתלויים בעבודתם של ישראל), שהם הגורמים את הכניסה בירושלים של מטה, ועל ידי זה גם בירושלים של מעלה - בכיאת משיח צדקנו, בקרוב ממש.

קטע משיחת ש"פ דברים, תשעה באב (נדחה), רשימת השומעים בלתי מוגה.

תו"מ ה'תשל"א חוברת ע' 7.

²¹ ח"ג קנב, א.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"ני הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"י ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה